

2/2024

# KYVYIT

käyttöön

Työkyky  
vahvistuu  
liikkumalla

s. 8

Talousneuvonta  
työhön-  
valmennuksessa

s. 24

## Kuurous ei rajoittanut

Oona Konttisen  
ammattihaaveita

# Työssäolo vahvistaa

osallisuuden kokemusta  
ja lisää hyvinvointia

**T**ämä Kyvyt Käyttöön -lehden numero on Vates-säätiön ensimmäinen täysin verkkoversiona toteutettu lehti. Kyvyt Käyttöön -lehdellä on pitkä historia osatyökykyisten henkilöiden työllistymisen erikoislehtenä. Jo vuodesta 2005 ilmestynyt julkaisu on kerännyt kiitosta sekä sisällöllään että ulkoasullaan. Järjestöjen kiristynyt taloustilanne asettaa myös lehtien painattamisen valinkauhaan. Meidän valintamme on mahdollisimman saavutettava verkkolehti.

Tämän lehden yhtenä teemana on nuorten polku kohti työelämää. Siihen liittyy mitä suurimmissa määrin osallisuus. Osallisuus on sitä, että ihminen kokee merkityksellisyyttä elämässään, kokee olevansa osa kokonaisuutta, tulee kuulluksi ja kykenee itse vaikuttamaan elämäänsä ja sen suuntaan. Osallisuuden kokemus lisää hyvinvointia, turvallisuutta, uskoa tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiin. Tutkimuksen mukaan matala osallisuuden kokemus liittyy mm. psyykkiseen kuormittuneisuuteen, yksinäisyyteen ja huonoksi koettuun työkykyyn. Heikko osallisuuden kokemus on yleisin 20–29-vuotiaiden keskuudessa, ja erityisesti miehillä on riski kokea heikkoa osallisuutta.

Esimerkiksi työllisyyspalveluissa osallisuutta voidaan edistää kohtaamalla asiakas ja kuuntelemalla häntä ja hänen toiveitaan ja tavoitteitaan. Arjessa osallisuutta edistetään lisäämällä yhdenvertaisuuden kokemuksia, olipa kyseessä työllisyyspalvelut, vammais- palvelut tai mikä tahansa palvelu, jossa mahdollistetaan hyvä kohtaaminen.

Vammaisten henkilöiden työyhteisöosallisuuden tukeminen on ensiarvoisen tärkeää, sillä työssäololla on erittäin suuri merkitys osallisuuden kokemisessa. THL:n julkaisussa **Suomalaisten hyvinvointi 2022** mainitaan, että työkyvyttömiä ryhmässä osallisuuden kokemus on 25 % vähäisempää kuin työssäkäyvien ryhmässä, ja työllisyys tai terveys ovat jopa koulutustakin tärkeämpiä osallisuuden kokemukselle. Tässä lehdessä **Oona Konttisen** tarina kuulovammaisen lapsen osallisuuden vahvistamisesta teknologisin apuvälinein jo varhaislapsuudessa on upea esimerkki polusta yhdenvertaisuuteen, ja on kantanut eteenpäin kohti unelma-ammattia ja työelämää.

**Mika Leminen** alias MC Cepa kuvaa artikkelissaan hienosti sitä, miten hyvän työelämäosallisuuden kokemuksesta nousee kantava muistikuva vielä vuosien jälkeenkin, mikä osaltaan tukee ja vahvistaa omaan työuraan liittyvää valintaa ja päätöksentekoa.

**Kaija Appelqvist-Schmidlechnerin** esille tuoma liikunta mielen terveysoireilun ehkäisijänä on erinomainen esimerkki myös siitä, miten liikuntaan liittyvä osallisuuden kasvaminen ja osallisuuden kokemus auttaa rakentamaan paitsi nuorilla myös kaiken ikäisillä hyvinvointia ja jaksamista arkeen. 🧘

**Jaana Pakarinen**  
Toimitusjohtaja

<https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen>



KATI SAVELA-VILMARI

## KYVYT käyttöön

Kyvyt käyttöön on osatyökykyisten työllistymisen erikoislehti, jonka tavoite on edistää vammaisten ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden työllistymistä, työssä pysymistä ja työhön paluuta. Lehti on ilmestynyt vuodesta 1997 lähtien.

**Päätoimittaja:**  
Jaana Pakarinen

**Toimitussihteeri:**  
Kati Savela-Vilmari  
044 587 9568  
kati.savela-vilmari@vates.fi

ISSN 2242-6043 (painettu)  
ISSN 2242-6051 (verkkolehti)

## Vates

säätiö sr

**Julkaisija:**  
Vates-säätiö sr  
PL 40, 00621 Helsinki  
Oltermannintie 8, 00620 Helsinki

vates-saatio@vates.fi

www.vates.fi

**f** @vatessaatio  
**i** @vatessaatio  
**X** @kyvytkayttoon  
**in** Vates-säätiö  
#kyvytkayttoon

Painos: 1 300 kpl

**Painopaikka:**

Savion Kirjapaino  
Paperi: 80 g LumiSilk,  
kansi 150 g LumiSilk

**Lehden ulkoasu ja taitto:**

Seppo Alanko  
Tmi Riimunkantaja  
Kansikuva:  
Kati Savela-Vilmari

**Osoitteenmuutokset:**  
viestinta@vates.fi



20

KATI SAVELA-VILMARI

Oona Konttinen on murta-  
nut some-videoilla käsityksiä  
kuulovammaisuudesta **4**

Monimuotoisuuden ja  
yhdenvertaisuuden edistäminen  
sote-alan opinnoissa ja  
työelämässä **7**

Nuori voi liikkumalla vahvistaa  
jo tulevaa työkykyään **8**

Työllistymisen tuen  
sote-palvelut muutoksessa **12**



SEPPO ALANKO

Tekoäly vaatii uutta osaamista  
mutta voi tehostaa työtä **14**

Virheistä oppii **16**

Työvoimapolitiikan  
keinovalikoimaa laajennettava  
vammaisten henkilöiden  
työllistymiseksi **18**

Toiveena osaamiskeskus  
työnantajille ja  
palveluntuottajille **20**

Vatesin valtuuskunta: tarvitaan  
selvityksiä sosiaaliturvavaikeiden  
vaikutuksista yksilöihin **22**

Työttömän terveystarkastukset  
on integroitu vaihtelevasti  
osaksi palvelukokonaisuutta **23**

Puhe rahasta  
vähentää stressiä **24**

Alanvalinnan ja  
työhaun suunnitteluun  
tukea Ohjaamoista **25**

Vates-säätiön tapahtumia  
vuonna 2025 **26**

Ajassa **28**



MIRA-VEERA AUER

16

**Oona Konttinen** on murtanut some-videoilla käsityksiä kuulovammaisuudesta

# TYÖ LASTEN JA NUORTEN PARISSA KIINNOSTAA

Kuurona syntynyt Oona Konttinen, 23, oppi Kuuloliitossa, millaista järjestötyö lasten ja nuorten parissa on. Hän jakoi tietoa kuulovammaisuudesta ja apuvälineistä Kuuloliiton TikTok-kanavalla ja sai sille huikeasti seuraajia. Työkokemus vahvisti ajatusta haaveammattista.

Oona Konttinen on aloittanut sosionomiopinnot Laurean ammattikorkeakoulussa. 23-vuotias Konttinen on syntymäkuuro ja hänen äidinkielenään on viittomakieli. Hänelle leikattiin ensimmäinen sisäkorvaistute 3-vuotiaana ja toinen kuutisen vuotta myöhemmin. Vanhemmat ovat kuulevia. Leikkauksen jälkeen tyttö alkoi puheterapian avulla opetella suomea ja on nyt kaksikielinen.

Konttinen kertoo, että hänen kuuroutensa jäi huomaamatta synnytyssairaalassa ja neuvolassa. Puheen viivästyminen takia vanhemmat alkoivat epäillä kuuloa, vaikka neuvolassa rauhoiteltiin odottamaan puheen kehittymistä. Yksityisen lääkäriaseman korvalääkäri epäili Konttisella olevan mm. afasiaa eli aivoperäistä puhehäiriötä. Koska lapsi osasi tutkimuksissa tulkita ihmisten eleitä ja liikkeitä esimerkiksi kääntymällä oikea-aikaisesti äänilähteen suuntaan, kuulovamma ehdittiin jo sulkea pois.

## Sisäkorvaistutteita tehdään aiempaa enemmän

Oona Konttinen kävi puheterapiassa suomen kielen oppimiseksi 7. luokalle asti. Alakoulussa koululaisella oli viittomakielentaitoinen henkilökohdainen avustaja, mutta murrosiän kynnyksellä hän koki identiteettikriisin ja halusi olla kuten muut. Avustaja ja näkyvät apuvälineet saivat jäädä pois.

Suhtautuminen sisäkorvaistutteisiin on vuosien mittaan muuttunut ja niitä tehdään enemmän. Toki myös tekniikka on parantunut jatkuvasti, ja istutteita voi leikata jo vauvoille. Tällä hetkellä Suomessa on noin tuhat henkilöä, joille on tehty sisäkorvaistute lapsena.

– Nykyisin myös ns. kivikuurot, eli ilman kuulon apuvälineitä olevat kuurot vanhemmat leikkauttavat lapsilleen istutteita, koska tulkkauksen saatavuus on huono. Vanhemmat haluavat myös tarjota lapsilleen mahdollisuuden puhutun kielen oppimiseen. Lapsi voi myöhemmin päättää, haluaako käyttää kuulolaitteita vai ei, Konttinen sanoo.

Lähikoulussaan Konttinen oli ensimmäinen kuulovammainen oppilas, jolle tehtiin mukautuksia opiskelun sopeuttamiseksi kuulovamman takia. Avustajan lisäksi hänellä oli apuvälineitä, kuten FM-laite, jossa opettajalla on lähetin ja oppilaalla vastaanotin. Perheen piti selvittää paljon kuulevien koulussa olevan kuulovammaisen lapsen asioita, jotta Konttiselle saatiin sopivat apukeinot kouluun. Myöhemmin koulun rehtori kiitteli Konttista, sillä hänen jälkeensä on tullut muita kuulovammaisia oppilaita, joilla on kuulolaitteita. Heidän kohdallaan mukautusten tekeminen ja ymmärrys on ollut vahvemmalla pohjalla.



– Kuulovamma vaikutti jonkin verran jaksamiseen. Puheen ymmärtäminen vaatii enemmän keskittymistä kuin kuulevana syntyneillä.

Konttinen käyttää nykyisin viittomakielen tulkkiä ja kirjoitustulkkiä opinnoissaan ammattikorkeakoulussa.

## Ammattihaave vahvistui työssä

Lukiosta valmistuttuaan Oona Konttinen ei tiennyt tarkkaan, mitä haluaisi tehdä ”isona”. Äidiltään hän kuuli Paikka auki -ohjelmasta, jota STEA rahoittaa. Hän haki ja tuli valituksi järjestöassistentiksi Kuuloliittoon.

Kuuloliitossa Konttinen teki järjestöassistenttina esimerkiksi hallinnollisia ja jäsenistöön liittyviä töitä. Hän pääsi tutustumaan myös lasten ja

nuorten parissa tehtävään toimintaan, ja kiinnostus siihen heräsi.

– Paikka auki -jakson jälkeen sain liitosta ilokseni kahden vuoden jatkon oppisopimuskoulutuksella. Suoritin nuoris- ja yhteisöohjaajan opinnot STEP-opistolla (entinen Seurakunta-opisto).

Oona Konttinen sanoo, että työkokemus toi lisää itsevarmuutta ja vahvisti mielenkiintoa lasten ja nuorten parissa tehtävää työtä kohtaan. Hän on ollut ohjaajana lasten ja nuorten leireillä ja tapahtumissa 17-vuotiaasta saakka ja jatkaa tätä työtä edelleen.

– Sain inspiraation ohjaajaksi kouluttautumiseen, koska olin itse lapsena useilla kuulovammaisten lasten leireillä ja tilaisuuksissa ja ne olivat minulle tosi tärkeitä juttuja.

*Oona Konttinen on erittäin tyytyväinen päästyään opiskelemaan sosionomiksi ammattikorkeakouluun.*



FM-laitteessa on lähetin ja vastaanotin, joka on kuulovammaisella henkilöllä.

### Kuulovamma on este vain harvassa ammatissa

Kuuloliitossa Konttinen pääsi hyödyntämään some-osaamistaan. Kun hän lähti kollegansa kanssa tuottamaan TikTok-videoita, liiton kanavan suosio suorastaan räjähti.

### Kuulovamma vaikuttaa työhön vähemmän kuin työnantajat uskovat

Työvoimatutkimuksen mukaan noin 40 prosenttia työikäisistä kuuroista henkilöistä on työelämässä.

Vähintään yhden sisäkorvaistutteen saaneita työikäisiä on Suomessa arviolta noin 1 500. Noin joka kymmenennellä työikäisellä on jonkinasteinen kuulonalenema ja työikäisiä kuulokojeen käyttäjiä on kymmeniä tuhansia.

Kuuloliiton mukaan kuulovammaiset kokevat syrjintää työelämässä, ja suurimpana syynä on työnantajien asenne. Nämä pelkäävät kustannuksia ja epäilevät kuulovamman vaikuttavan työn tekemiseen enemmän kuin se oikeasti vaikuttaa. Kohtuullisten mukautuksien velvoitetta ei tunneta, mutta ei myöskään työolosuhteiden järjestelytukea, jolla mahdollisia kustannuksia voitaisiin kattaa.

Kuuloliitolla on Kuule, muista ja voi hyvin -toimintaa, jossa selvitetään kuulon, muistin ja mielen hyvinvoinnin yhteyksiä. Siinä kehitetään mm. työkaluja näiden yhteyksien tunnistamiseen ja tarjotaan mahdollisuus ryhmämuotoiseen tukeen sekä työikäisille että ikääntyneille.

Lähde ja lisätietoa: [kuuloliitto.fi](https://kuuloliitto.fi)

– Videot ovat kokemuksemme mukaan madaltaneet kynnyksiä osallistua tapahtumiin ja murtaneet ihmisten ennakkokäsityksiä kuulovammaisuudesta tai sisäkorvaistutteen käyttäjäistä. Olemme myös esitelleet, millaisilla aloilla voi työskennellä kuulovammaisena. Melkein kaikilla aloilla voi, Konttinen tähdentää.

Ennakkoluuloja voi olla myös viranomaisilla. Esimerkiksi TE-palveluissa Konttisen ajatusta lähteä opiskelemaan nuoris- ja yhteisöohjaajaksi pari vuotta sitten epäiltiin. ”Onkohan se järkevää”, siellä pohdittiin, kuulovammaa ajatellen. Kuitenkaan nuoren naisen kanssa keskustellessa ei heti voisi arvata, että suomi on tullut hänelle kakkoskielenä.

Vaikuttamistyöstä Konttinen on ollut kiinnostunut nuoresta pitäen. Some-sisällöt ovat nykypäivänä keskeinen vaikuttamiskanava etenkin nuorten parissa. Konttiselle on ehdotettu myös politiikkaan mukaan lähtemistä.

– En ole ainakaan vielä innostunut, haluan vaikuttaa omalla tavallani.

Nyt hän keskittyy edistämään opinnoillaan yhtä isoa tavoitettaan: työllistymistä mieluisalle alalle. Koulukuraattorin työ voisi olla yksi sopiva ammatti, ja nyt alkaneet sosionomiopinnot tukevat tavoitetta. ✎

# Monimuotoisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen

sote-alan opinnoissa ja työelämässä

**D**EI-teemat (Diversity, Equity, Inclusion) ovat olleet viime aikoina julkisuudessa. Olemme pohtineet Polku monimuotoiseen työelämään -hankkeessa, miltä nämä teemat näyttävät sosiaali- ja terveysalalla erityisesti vammaisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden näkökulmasta. Olemme tarkastelleet sote-alan opintoihin hakeutumista, opiskelua ja työelämään siirtymistä.

Sote-ala on olemassa asiakkaitaan varten ja asiakaskunta on aina ollut monimuotoinen. Tutkimusten mukaan monimuotoiset organisaatiot pystyvät vastaamaan paremmin erilaisista lähtökohdista tulevien ihmisten tarpeisiin. Toisaalta sote-alaa säätelevät monet lait, ammattinimikkeet ovat suojattuja ja työhön pääsee vain koulutuksen kautta. Lisäksi olemme tottuneet näkemään sote-alan työntekijät tietyntyötehtävissä. Oleellista sote-alan opinnoissa on huomioida opiskelijoiden monimuotoisuus ja erityisesti toimintarajoitteiset ja vammaiset henkilöt, jotka voivat yksilöllisten opetusjärjestelyjen avulla saavuttaa ammatissa tarvittavat tiedot, taidot ja osaamisen.

### Toteutuuko tosiasiallinen yhdenvertaisuus?

Yhdenvertaisuus nähdään vielä liian usein niin, että samojen mahdollisuuksien tarjoaminen kaikille riittää. Jos katsomme tätä **Susan K. Gardnerin** kuuluisan kenkävertauksen kautta, yhden-

vertaista on, että kaikki saavat samanlaiset kengät. Tosiasiallinen yhdenvertaisuus toteutuu, kun kaikki saavat itselleen sopivat kengät. Työelämässä tämä voi tarkoittaa yksilöllisiä työn kohtuullisia mukautuksia ja positiivista erityiskohtelua.

Työnantajat tekevät monia mukautuksia henkilökunnalleen jo lakisääteisen velvollisuudenkin takia, mutta rekrytointivaiheesta tästä mahdollisuudesta ei useinkaan kerrota tai sitä ei hyödynnetä. Työn muokkauksen avulla voitaisiin työtehtäviä jakaa sote-alallakin niin, että toimintarajoitteisten ja vammaisten henkilöiden olisi mahdollista päästä töihin.

### Ovatko sote-alan käytännöt inklusiivisia?

Sote-alojen työvoimapula pahenee tulevaisuudessa. Inklusiiviset työyhteisöt ja hyvin organisoidut työtehtävät mahdollistaisivat aiempaa joustavammat työn tekemisen tavat.

Työnantajia ohjaavat kuitenkin liian usein pelot ja tiedostamattomat ennakkoluulot. Tiedon lisääminen auttaa, mutta vasta omakohtainen kokemus monimuotoisesta ja yhdenvertaisesta työyhteisöstä tuo muutoksen. Tärkeää on kiinnittää huomiota työelämäharjoittelujen sujuvuuteen ja ottaa jo silloin käyttöön inklusiivisuutta edistäviä toimintatapoja työnantajien kanssa. ✎

**Pia Vaajakallio** työskentelee Vammaisten lasten ja nuorten tukisätiö Vamlasissa työelämäasiantuntijana ja projektikoordinaattorina Polku monimuotoiseen työelämään -hankkeessa (ESR+).

**Ulla Vehkaperä** on erikoistoimintaterapeutti ja asiantuntijalehtori Polku monimuotoiseen työelämään -hankkeessa. Hänen työnantajansa on Metropolia Ammattikorkeakoulu.

# Nuori voi **liikkumalla** **vahvistaa** jo **tulevaa** **työkykyään**

Kaija Appelqvist-Schmidlechner tutkii THL:ssä lasten ja nuorten mielenterveyden ja liikunnan yhteyksiä. Kiinnostus siihen heräsi omakohtaisen urheilu- ja valmennustaustan kautta.

Liikunta ja mielen hyvinvointi ovat yhteydessä opiskelu- ja työkykyyn.

**K**aija Appelqvist-Schmidlechnerin tutkijanura on kestänyt yli 25 vuotta. THL:ssä hän on työskennellyt vuodesta 2005 asti, jolloin se oli vielä Stakes. Aluksi hän tutki nuorten syrjäytymisen ehkäisyä. Kymmenkunta vuotta hän on tutkinut liikunnan ja mielenterveyden yhteyksiä lapsilla ja nuorilla. Lisäksi hän on ollut mukana useissa eri interventiotutkimuksissa, joissa pyritään tukemaan lasten, nuorten, nuorten aikuisten sekä työikäisten mielenterveyttä ja osallisuutta.

Appelqvist-Schmidlechner on itse harrastanut yleisurheilua ja kilpaillut yli 20-vuotiaaksi. Näin hänelle on kertynyt omia kokemuksia siitä, mitä urheileminen tarkoittaa osana identiteetin muodostumista ja miten tärkeä osa elämää urheilu voi nuorelle olla. Lopetettuaan kilpauransa hän vaihtoi valmentajan rooliin, kuten usein käy, kun omatkin lapset urheilevat.

## Valmentajalla iso rooli nuoren elämässä

Kun valmennuksen alkaessa 10-vuotiaat olivat kasvaneet 17-vuotiaiksi, tutkija-valmentaja sai pohtia, jatkaako heidän kanssaan vai ottaako uuden ”vuosikerran” luotsattavaksi. Hän ryhtyi taas valmentamaan lapsia.

– Näiltä ajoilta mielenkiintoni on herännyt omiin tutkimuskysymyksiin. En itse ollut ajatellut, miten tärkeitä valmentajat ovat nuorille. Palautekyselyissä saattoi tulla ilmi, että urheilu oli ainoa asia, joka piti järjissään 12-vuotiaana kriisien keskellä, Appelqvist-Schmidlechner muistaa.

Valmentaja oli monelle kuin vara-äiti.

– Siksi siinä on iso vastuu, miten toimii. Voi tahtomattaan tehdä jotain väärin, ellei ole pelisilmää toimia nuoriksi varttuvien kanssa. Osasta kasvaa jopa huippu-urheilijoita, mikä vaatii myös valmentajalta paljon.



Hän kypsytteli päätöstä pari vuotta ennen kuin lopetti valmentamisen viittisen vuotta sitten. Noin 15 vuoden jälkeen se tuntui ”kuin raajan amputoiselma”. Surutyötä piti tehdä, mutta yhteys joihinkin nuoriin on säilynyt. Jotkut kysyvät neuvoa isoissakin asioissa.

Urheilu ja liikunta tulivat mukaan aihepiireiksi, kun hän lopetti valmentamisen. Kaikki tutkimusaiheet liittyvät tavalla tai toisella mielenterveyden edistämiseen ja osallisuuteen.

## Nuorten ahdistuneisuus kasvanut, liikunta vähentynyt

Tutkija tähdentää, että ihmisellä voi olla hyvinvointia ja positiivista mielenterveyttä eli mielen hyvinvointia,

vaikka hänellä olisi mielenterveyden ongelma tai häiriö. Ja koska liikunta on se toinen tutkimusaihe, puhutaan tässä niiden yhteyksistä.

Suomalaisnuorten kokema ahdistuneisuus on kasvanut, etenkin tyttöillä. Kouluterveyskyselyn mukaan vuonna 2019 noin 20 prosenttia 8.-9.-luokkalaista tytöistä koki olevansa ahdistunut, vuonna 2023 osuus oli jo 34 prosenttia. Vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilu oli samalla aikavälillä lisääntynyt, ja tyttöillä kasvu oli yli kymmenen prosenttiyksikköä (33 % vuonna 2023).

Lasten ja nuorten liikuntakäyttämisen Suomessa (LIITU) -tutkimus on toinen kansallinen tutkimus, joka tuottaa kouluterveyskyselyä laajemmin tietoa lasten ja nuorten liikuntakäyttämisestä. Kun LIITU-tutkimuksen 2022

mukaan vain noin 25 prosenttia 15-vuotiaista liikkuu suositusten mukaisesti, olisi kiusaus tehdä johtopäätös, että näillä on suora yhteys: liikkumattomuus on näillä nuorilla ainakin yhtenä syynä ahdistuneisuuteen ja masennusoireiluun. Miten suoraan tällaisia johtopäätöksiä voi tutkijan näkökulmasta tehdä?

– Tämä on iso asia, jota olemme miettineet. Lisääntyntä ahdistuneisuutta ja masennusoireilua voivat selittää luonnollisesti monet eri tekijät. Monet niistä liittyvät yhteiskunnallisiin ilmiöihin. Liikunnan tiedetään olevan yksi keino ehkäistä psyykkistä oireilua. Tutkimuksista tiedämme, että vähemmän liikkuvat oireilevat psyykkisesti enemmän ja että liikunnalla voimme vähentää oireilua, tutkija toteaa.

– Jatkossa olisi tärkeää tutkia, ovatko kansalliset trendit liikkumisen vähentymisestä ja oireilun lisääntymisestä yhteydessä toisiinsa. Konkreettisesti voi kysyä esimerkiksi, mihin liikkumiselta jäävää aikaa käytetään. Kuluuko se somessa?

Kouluterveyskysely tehdään joka toinen vuosi. Tärkeimmät indikaattorit pidetään aina mukana, jotta saadaan trenditietoa esimerkiksi masennusoireilusta.

– Seuraavaan kyselyyn tulee luontoliikuntaan ja -suhteeseen liittyviä kysymyksiä.

### Liikunta kannattaisi ottaa aina puheeksi

Kansainvälisiä tutkimustuloksia mielen terveyden ja liikunnan välisistä yhteyksistä on paljon. Esimerkiksi Panza et al. (2020) ja Rodriguez-Aillon (2019), joiden tutkimusten tulokset osoittavat, että lasten ja nuorten liikunnan harrastaminen on yhteydessä vähäisempään mielen terveysoireiluun.

Ja jos mennään kohti aikuisuutta ja työelämää tarkastellen työkykyä, tutkimustietoa on siitakin.

– Urheilusta on tutkitusti työkykyä suojaava tekijä. Urheilutila nuorilla on vähemmän työkykyyn

### Liikkuva opiskelu -ohjelma kannustaa huolehtimaan opiskelu- ja työkyvystä

OKM:n rahoittaman Liikkuvat-kokonaisuuden avulla edistetään liikunnallista elämäntapaa eri ikä- ja väestöryhmissä. Kokonaisuuteen kuuluvat muun muassa Liikkuva opiskelu, Liikkuva aikuinen ja Ikiliikkuja. Liikkuva opiskelu -ohjelman teesi on Aktiivisuutta ja opiskelukykyä. Ohjelmaa johtavat OKM ja Opetushallitus ja koordinoi Likes (JAMK). Toteutukseen osallistuu monia toimijoita, mm. liikunnan aluejärjestöjä.

Syksyllä 2024 vietettiin Liikkumalla työkykyä nyt -kampanjaa, jonka yksi tavoitteista oli lisätä opiskelijoiden ja opettajien ymmärrystä liikkumisen merkityksestä suhteessa tulevan ammatin vaatimuksiin. Aineistot ovat käytettävissä sivuilla.

<https://liikkuvaopiskelu.fi/liikkumalla-tyokyky-nyt/>

Ohjelma huomioi myös yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon. *Työkaluja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden huomioimiseen Liikkuva opiskelu -toiminnassa* esittelee Liikunnan **intersektionaalisuuskiekon** liikkumisen edistämistyötä tekevien tueksi. Esimerkiksi toimintakyky-lohkossa huomioidaan mahdollinen vamma, toimintarajoite tai vaihtoehtoisten kommunikointitapojen tarve. Ne voivat vaikeuttaa osallistumista yhteiseen liikkumiseen tai itsenäistä liikkumista.

<https://liikkuvaopiskelu.fi/tukimateriaali/tyokaluja-tasa-arvon-ja-yhdenvertaisuuden-edistamiseen/>

liittyviä haasteita aikuisena, Appelqvist-Schmidlechner sanoo.

– Esimerkiksi tuoreen Jyväskylän yliopistossa tehdyn tutkimuksen mukaan **(Laakso, Perttu T.T. et al.)** nuoruuden heikon kestävyyskuntalon havaittiin olevan yhteydessä alentuneeseen työkykyyn aikuisiällä.

Jos pohditaan vielä liikkumisen ja mielen terveyden merkittävää yhteyttä ja toisaalta mielen terveyden ja työelämän keskinäistä korrelaatiota, onko kokeiltu keinoja tukea nuorten pääsyä työelämän alkuun liikunnan avulla?

– Liikkuminen tulisi mielestäni ottaa puheeksi kaikessa, missä ollaan tekemisissä nuorten kanssa. Etsivässä nuorisotyössä voisi tehdä esim. puheeksi ottamisen mini-interventioita. Moni asia lähtee rullaamaan parempaan suuntaan, kun jokin asia korjaantuu nuoren elämässä. Esimerkiksi päivärytmin korjaaminen, arjen rakentaminen terveyttä ja hyvinvointia edistäväksi tai liikunnan lisääminen arkeen voi auttaa eteenpäin, vaikka opintojen ja työelämän suunnitteluun. Tällaista monialaista yhteistyötä on vielä liian vähän.

Liikkuvat-kokonaisuuteen kuuluvassa Liikkuva opiskelu -ohjelmassa on pureuduttu juuri opiskelijoiden liikkeen lisäämiseen. Tästä kerrotaan oheisessa tekstissä. 📄

### Suomi Liikkeelle -ohjelma

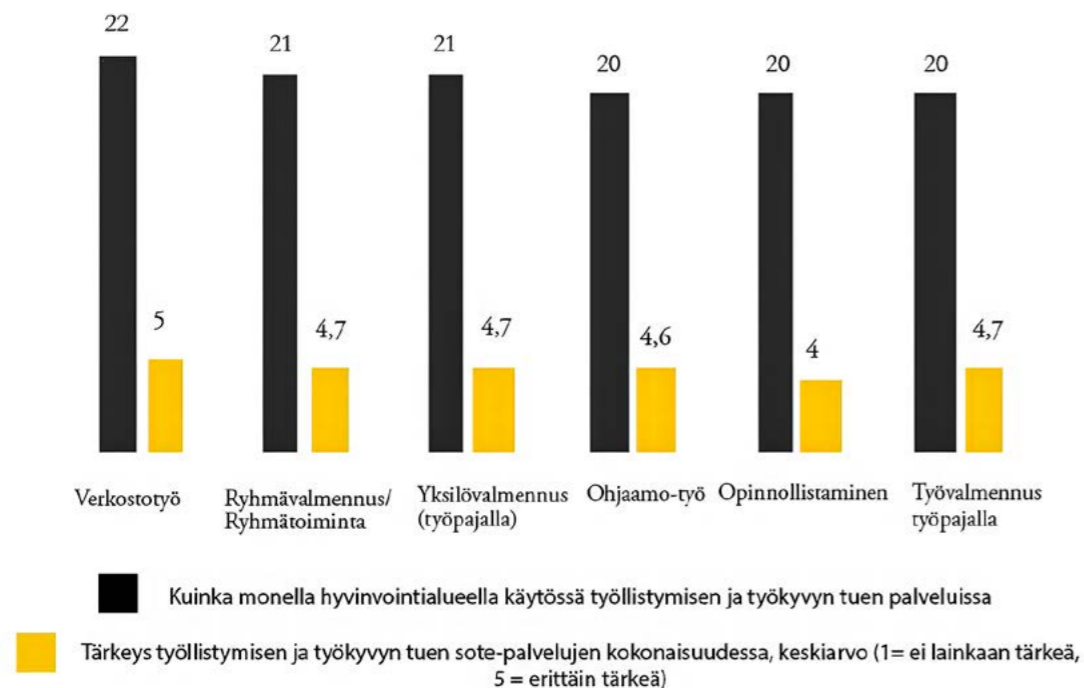
Hallitusohjelman Suomi liikkeelle -ohjelmassa on tavoitteena yksinkertaisesti liikuttaa kaikenikäisiä aiempaa enemmän. Siinä halutaan mm. selvittää liikunnan lisäämistä jokaviikkoiseksi oppiaineeksi 2. asteen koulutuksessa ja edistää korkeakoulujen hakeutumista Liikkuva opiskelu -ohjelmaan.

Työssä jaksamista tuetaan ottamalla liikkuminen keskeiseksi osaksi työkyvyn ja työelämän kehittämistä. Tarkoitus on myös selvittää työnantajien vaikuttavimmat keinot edistää työntekijöiden fyysistä aktiivisuutta yhdessä työterveyshuollon kanssa.

<https://okm.fi/suomi-liikkeelle>



## Yleisimmät menetelmät ja toimintamallit



# TYÖLLISTYMISEN TUEN SOTE-PALVELUT MUUTOKSESSA

Hyvinvointialueiden työllistymistä ja työkykyä tukevat sosiaali- ja terveystyöpalvelut ja niiden yhdyspinnat ovat muuttumassa, kun työvoimapalvelut siirtyvät vuoden 2025 alussa kuntien järjestämisvastuulle. Aluekohtainen palvelujärjestelmä on vasta muotoutumassa ja alueiden väliset erot palveluissa ovat isoja.

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy ja Terveystyön ja hyvinvoinnin laitos kartoittivat, millainen työkäisten työllistymistä ja työkykyä tukevien sosiaali- ja terveystyöpalvelujen (jatkossa lyhenne TTT-sotepalvelut) ja niiden yhdyspintojen tilanne hyvinvointialueilla oli alkuvuodesta 2024. Kartoitus

kuvaava muun muassa, miten TTT-sotepalvelut on hyvinvointialueilla (jatkossa *alueet*, ellei sekaantumisen vaaraa) organisoitu ja resursoitu sekä millainen palvelukokonaisuus niistä muodostuu.

Työkyvyn tuen ja kuntoutuksen palvelut kuuluvat yleensä terveydenhuollon tai sote-keskuk-

sen yhteyteen. TTT-sotepalveluiden ajattelu yhdenä kokonaisuutena oli joillekin vastaajille uutta.

### Palvelut, menetelmät ja asiakkaat

Yli puolet alueista oli määritellyt TTT-sotepalvelujen kokonaisuuden. Sosiaalipalveluissa vahvimmin osana palvelujen kokonaisuutta nähtiin kuntouttava työtoiminta, sosiaalityö ja sosiaaliohjaus sekä sosiaalihuoltolain mukainen palvelutarpeen arvio, kuten myös mm. monialainen työllistymissuunnitelma.

Sosiaalipalveluista olivat kaikilla alueilla käytössä sosiaaliohjaus, kuntouttava työtoiminta, monialaisen työllistymissuunnitelman ja aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuminen sekä kuntouttavan työtoiminnan toimintaraha ja matkakorvaus. Erityisesti sosiaalityötä ja SHL:n mukaista palvelutarpeen arviointia pidettiin erittäin tärkeinä asiakkaille. Tärkeitäkin palveluita ei silti ollut joka alueella tarjolla.

Kehitysvammalain mukaista työhönvalmennusta käytettiin vain 15 alueella osana TTT-sotepalveluja, vaikka se nähtiin tärkeäksi. Myös kuntouttavan työtoiminnan tarjonta vaihteli. Avovastauksissa nostettiin esiin mm. vammaispalvelulain mukaiset kuljetuspalvelut ja henkilökohtainen apu, joilla mahdollistetaan vaikeavammaisten henkilöiden työssäkäyntiä.

Terveystyöpalveluista toiminta- ja työkyvyn sekä kuntoutustarpeen arviointi oli käytössä kaikilla alueilla osana TTT-sotepalveluja. Terveystyöpalveluja ei priorisoida erikseen työllistymisen ja työkyvyn tuen asiakkaiden välillä. Ostopalveluina eniten hankittavia palveluita ovat kuntouttava työtoiminta, sosiaalinen kuntoutus sekä päihde- ja riippuvuustyön palvelut. Usein myös vammaisten työllistymistä tukevaa palvelua ostetaan ulkopuolelta.

### Verkostotyö ja valmennukset laajimmin käytössä

Menetelmistä ja toimintamalleista oli eniten käytössä perinteinen verkostotyö,

peräti 22 alueella. Lähes yhtä monella oli yksilövalmennusta työpajalla sekä ryhmävalmennusta ja -toimintaa sekä työvalmennusta työpajalla, Ohjaamo-toimintaa ja opinnollistamista (ks. kuva).

Työvalmennusta ja työkykykoordinaattoritoimintaa pidettiin tärkeinä menetelminä, ja viimeksi mainittua oli 17 alueella. Kahdella kolmesta alueesta toimi työkyvyn tuen tiimi. 11 hyvinvointialueella laatuperusteinen IPS-työhönvalmennus oli käytössä psykiatrisessa sairaanhoidossa. Yli puolella alueista kaivattiin lisää työllistymisen ja työkyvyn tuen menetelmiä ja mittareita.

### Koulutuksen puute yleisin haaste

Yleisimpänä asiakkaiden haasteena pidettiin osaamisvajetta tai puuttuvaa koulutusta. Myös yli 500 päivää kestänyt työttömyys ja mielenterveysongelmat olivat usein tai lähes aina haasteena. Vammaisuus ei sen sijaan asettanut merkittäviä haasteita työkyvylle tai työllistymiselle. Kartoituksesta ei tosin selviä, pitävätkö vastaajat vammaisia henkilöitä potentiaalisina TTT-sotepalveluiden asiakkaina.

Hyvinvointialueiden TTT-sotepalvelujen ja sidosryhmien välisestä yhteistyöstä todettiin, että sen suunnitelmallisuutta ja avoimuutta pitäisi parantaa. Heikoimmaksi arvioitiin yhteistyö järjestöjen kanssa. Esim. kuntouttavan työtoiminnan uudelleenjärjestelyt ovat muuttaneet paikallista yhteistyötä.

TTT-sotepalveluiden kehittämisehdotuksina vastaajat toivoivat muu-  
tosta mm. sosiaalihuoltoa ja -palveluja koskevaan lainsäädäntöön. Kuntouttavan työtoiminnan kehittäminen nousi tutusti esille.

Uusina kehittämistarpeina oli sosiaaliturvan ja etuusjärjestelmän kannustavuuteen ja kehittämiseen sekä työkyvyn arviointiin ja tukeen liittyvät tarpeet. Näiden toiveiden taustalla voivat selvityksen tekijöiden mukaan olla mm. perustoimeentulotuen Kela-siirto, sosiaaliturvan leikkaukset ja työttömien työkyvyn tukeen liittyvä ohjelmatyö. ✖

Vogt, Saikku, Blomgren, Karjalainen, Kock, Normia-Ahlsten: Työllistymistä ja työkykyä tukevat sosiaali- ja terveystyöpalvelut hyvinvointialueilla 2024 : Hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle tehdyn kyselyn tulokset

<https://www.julkari.fi/handle/10024/149671>

# Tekoäly

vaatii uutta osaamista mutta **voi tehostaa työtä**

Vates-säätiön alueyhteys henkilöiden kehittämispäivässä 29.10.2024 puhuttiin muiden asioiden lisäksi tekoälystä, joka voi sekä syrjäyttää että tasa-arvoistaa haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä. Aiheesta alusti johtaja Eeva Salmi Silta-Valmennusyhdistyksestä.

**T**ekoäly tulee olemaan osa myös työllistävien yhdistysten työtä. Sen sovelluksia voi käyttää yhdistysten hallinnon tukena tai asiakastyössä. Yhdistyksen toiminnassa ja kehittämisessä tekoälyä voi hyödyntää esimerkiksi toiminnan suunnitteluun (mm. ideointiin, kysymysten kysymiseen), hankehakemusten kirjoittamiseen, kokousten tehostamiseen ja muistiinpanojen tekemiseen sekä viestinnän eri muotoihin. Tekoälyltä voi pyytää esimerkiksi kääntämään teksti markkinointihenkisemmäksi.

Asiakastyössä tekoälyä sovelletaan paljon jo kommunikoinnin tukena henkilöiden kanssa, joilla on mm. kuulovammoja tai puheen tuottamisen vaikeuksia. Mahdollisuuksia on rajattomasti.

– Tekoälytyökalujen kehitys voi syrjäyttää jo muutoinkin haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä. Toisaalta se voi antaa hienoja, tasa-arvoistavia mahdollisuuksia. Järjestöillä on vastuu siitä, että niiden toimintaan osallistuvat henkilöt pääsevät mukaan digi- ja tekoälykehitykseen, Eeva Salmi toteaa.

## Tulevaisuuden osaamista

Tekoäly kehittyä koko ajan, mutta tulokset voivat olla vielä hyvin kömpelöitä. Tekstit saattavat olla hassuja, ja kuvat saattavat toistaa vanhoja stereotyyppiä (esimerkiksi hyvin maskuliininen kuva). Salmi painottikin, että tekoälyn käyttö vaatii

seuraavanlaista osaamista: korkeatasoinen kirjallinen lukutaito, lähdekritiikki ja kuvanlukutaito. Lisäksi hyötyä on myös ennakkoluulottomasta kokeilumielestä.

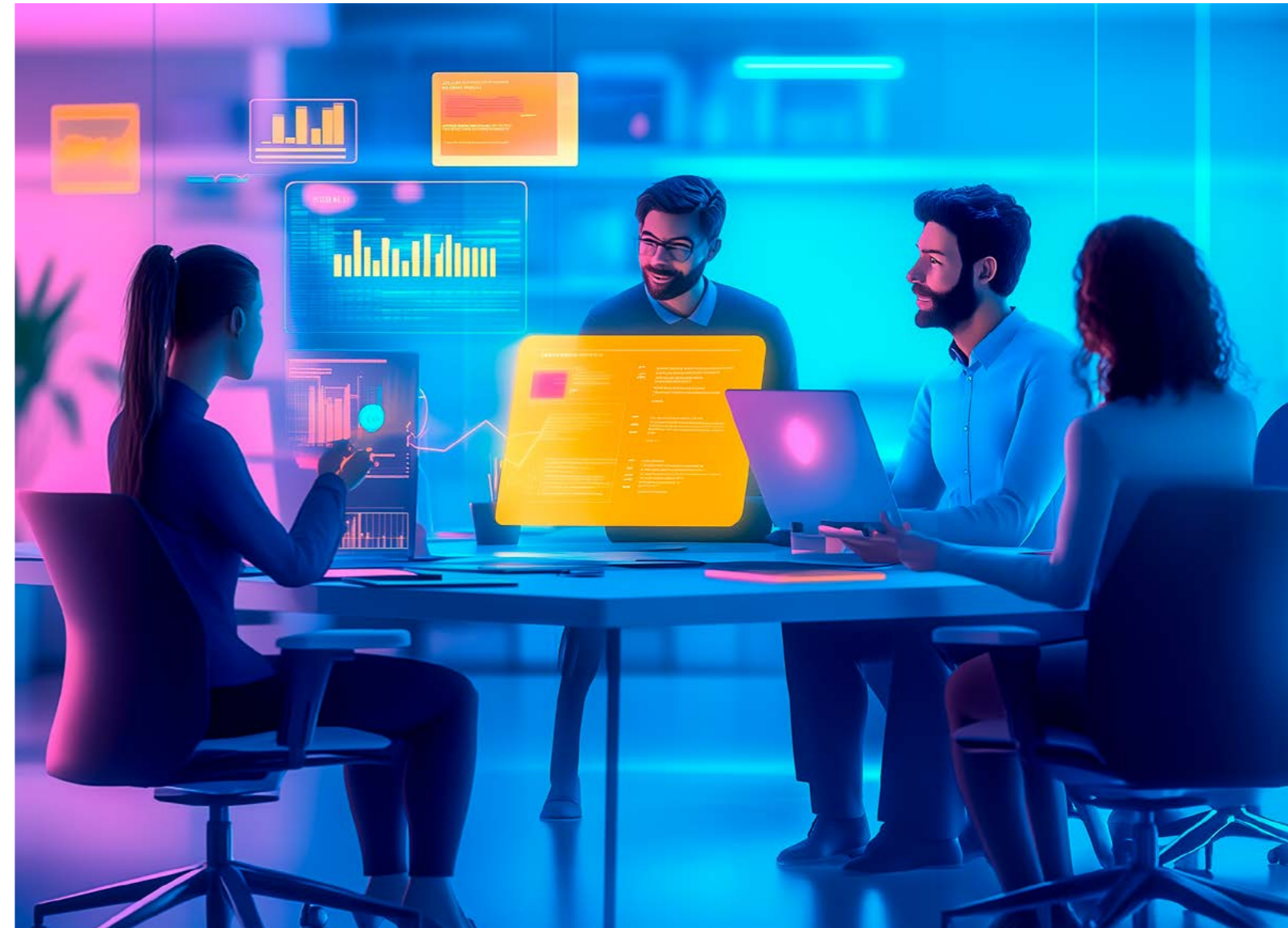
Oleellinen taito tekoälyn hyödyntämiselle on myös kehotemuotoilu eli prompti. Se, millaisia tuloksia tekoäly tuottaa, riippuu täysin siitä, miten ja millaisia kysymyksiä siltä kysyy, mitä tekoälyn kehottaa tekemään. Taito tähän kasvaa käytön ja kokemuksen myötä.

## Miten päästä alkuun?

Avain tekoälyn käytön aloittamiselle on leikkiminen ja hassuttelu. Erilaisiin sovelluksiin kannattaa tutustua, pyytää vastaamaan kysymyksiin tai luomaan kuvan. Sovelluksia, joita voi ilmaiseksi testata, ovat mm. ChatGPT, Microsoft Bing & Copilot, Google Gemini (tekstin tuottaminen, kääntäminen, luovat sisällöt ja kysymyksiin vastaaminen) tai Adobe Firefly, Midjourney, NightCafé Studio, Leonardo.ai tai Stable Difusion (tekstistä kuvaksi).

## Tekoälyn käyttö verkkokaupassa

Itävaltalainen kiertotalousverkosto RE-Use Austria on kehittänyt kiertotaloustuotteisiin keskittyneen verkkokaupan. Widado yhtiöitettiin omaksi yritykseksi, ja sen yrittäjänä toimii sille alustan kehittänyt ohjelmoija. Widado avattiin



vuonna 2021 ja siinä on mukana 22 toimijaa eri puolilta Itävaltaa. Toimijoilla voi olla myös perinteisiä kirpputoreja kivijalkamyymälöinä, ja he työllistävät työnhakijoita tuetusti.

Verkkokaupan toimijoille tekoäly luo useita mahdollisuuksia ja sen käyttämisestä on tehty helppoa. Kaikki jäsenet saivat aluksi kännykän, jossa on hyvä kamera ja Widadon oma sovellus asennettuna. Kun kameralla ottaa kuvan tuotteesta ja lataa sovellukseen, se käsittelee kuvan automaattisesti poistamalla mm. taustan. Lisäksi sovellus luo automaattisen kuvaustekstin tuotteelle. Kuva ja teksti auttavat nostamaan tuotteen paremmin esille Googlen hakukoneoptimoinnissa. Jos

asiakas etsii esimerkiksi ruskeaa villapaitaa, Widadon tuote tulee paremmin esille. Tekoäly auttaa tuotteiden markkinoinnissa myös siten, että se luo valmiita julkaisuja sosiaalisen median eri kanaviin.

Ääniohjaus on myös käytössä. Kiertotaloustoimijoilla on paljon maahanmuuttajia töissä, ja he voivat kommunikoida sovelluksen kanssa omalla äidinkielellään. On nähty, että tämä auttaa saksan kielen oppimisessa, mutta mahdollistaa täysin työskentelyn myös ennen kielen oppimista.

Widadolla nähdään, että tekoälyn käyttö on tärkeää tulevaisuuden osaamista, jota henkilöt työssään kiertotaloustoimijoilla oppivat. 🌱





Mika Leminen alkoi opiskella markkinointia, koska uskoi, että alalta löytäisi työtä. Se ei tuntunutkaan omalta alalta, ja tällä hetkellä hän voi keskittyä taiteen tekemiseen apurahalla.

# VIRHEISTÄ OPPII

Olen Mika Leminen, 29-vuotias liiketaloustradenomi Kellokoskelta. Parhaiten minut tunnetaan räppäri MC Cepana ja Cegan Maailma-räppibändin johtajana. Minulla on CP-vamma, joka ilmenee puhevikana ja oikean puolen raajojen spastisuutena.

**K**oen, että menin väärälle alalle opiskelemaan. Hain opiskelemaan lukion jälkeen liiketaloutta ammattikorkeakouluun, koska koulu mainosti valmistuneilla olevan korkea työllisyysaste. Tiesin, että vammaisten työllisyysaste Suomessa on heikko, joten suuntauduin opinnoissa markkinointiin sillä perusteella, että olen hyvä kirjoittaja. Markkinointi ei ollut intohimoni, vaan halusin työllistyä millä keinolla hyvänsä ja saada palkkaa.

Opintojeni aikana ymmärsin, että olin väärällä polulla. Markkinoinnin työtehtäviin liittyvä yleensä puhelimessa puhumista, myyntiä ja asiakaspal-

velua, joten tavoittelemani alan työpaikat olivat rajattuja some-markkinoinnin ja sisällöntuottajan pestejä. Huomasin, etten pitänyt markkinoinnin hämmäisyydestä. Alan työpaikkailmoitukset pulpusivat palkattomia harjoitteluja ja muita himmeleitä, joissa pitäisi näyttää monen kuukauden aikana motivaatiota ja osaamista tulosten takomisessa. Sen jälkeen firma harkitsee työllistämistä. Podin opintojen aikana huijarisyndroomaa; en osannut sanallistaa, miksi minulle pitäisi maksaa palkkaa.

Markkinointiviestintään keskittynyt työhistoriani on aikamoista silppua. Olen pari vuotta

valmistumiseni jälkeen käynyt läpi alan työkokeiluja ja työssäoppimisjaksoja. Paras työmuistoni liittyy vuoden 2021 harjoitteluuni keikkamyyntifirma All Day Agency:llä. Siellä oli terve ja mukava työkuilu ja sain verkostoja musiikkialalle. Toinen hyvä työmuisto jäi vuoden 2024 kevään työkokeilusta Löyly-Viihde-nimisessä levy-yhtiössä. Opin musiikkimarkkinoinnista ja sain sparrausta omiin musiikkitouhuihini.

## Haave yrittäjyydestä on itänyt

Olen hyödyntänyt noin kuusi vuotta markkinointitaitojani räppibändini Cegan Maailman sometileillä. Olen oppinut näiden tilien ylläpitämisestä enemmän markkinoinnista kuin koulusta ja työpaikoistani. Olen myös tienannut musiikkikeikkojen ja tekijänoikeuskorvausten kautta enemmän tuloja kuin olen ikinä saanut palkkaa niin sanotuista oikeista töistä.

AMK:ssa opiskellessani suoritin myös yrittäjyysopintoja. Olen unelmoitunut yrittäjyydestä, jossa minua viehättää se, ettei tarvitse vastata muille kuin asiakkailleen, saa tehdä töitä omalla tavallaan ja saa tehdä paljon töitä. Olen pyöritellyt liikeideoita paperilla ja mielessäni, mutta aina jokin on ollut esteenä. Isoin este on ollut siinä, että elättelin toivoa markkinoinnin palkkatoihin pääsystä ja palkkatulosta.

Intohimoni on jo 15 vuotta ollut musiikki ja taide. Nyt kun olen työtömänä keskittänyt kaiken aikani musiikkiin, se on tuntunut vapauttavalta. Olen kehittänyt kaupallisempaan suuntaan musiikkini kanssa: musiikkialalla menestymiseen ei riitä, että tekee hyviä biisejä, vaan pitää antaa kuulijoille jokin syy kuunnella juuri minun musiikkiani. Olen innoissani, että Cegan Maailman kaupallisempi suunta alkaa löytymään.

## Apurahalla mahdollisuus taiteella elämiseen!

Minut valittiin kesällä OAF Akatemiaan, josta saan työskentelyapurahaa puoleksi vuodeksi. OAF Akatemia on Outside Art Festivalin taideohjelma, joka antaa työmahdollisuuksia margi-



Mika Leminen ja Cegan maailma -bändin jäsen DJ Arwi (Arto Leinonen).

naalissa oleville taiteilijoille. Sijoitan apurahakauteni 2025 keväälle, jolloin kirjoitan essee- ja lyriikkateoksen. Olemme syksyn ajan suunnitelleet projektiani OAF-työryhmän kanssa.

Apurahakausi tuntuu hyvältä repaleisen työhistoriani jälkeen; saan tehdä monikuukautisen palkallisen projektin, joka liittyy taiteeseen eikä markkinointiin! Aion panostaa apurahaprojektiini täysillä ja tehdä sen kunnolla, koska en voi vielä tietää millaisia uusia polkuja projektissa onnistuminen avaa minulle.

Tulevaisuusnäkyvät työllistymiseni suhteen näyttävät paremmilta kuin aikoihin. Olen ymmärtänyt, että oma arvoni ei ole sidottu tuottavuuteeni tai siihen miltä ansioluetteloni näyttää. Palaan myös pyörittelemään liiketoimintasuunnitelmia, koska olen valmiimpi ottamaan riskejä ja yrittämään, kunhan kehitän hyvän liikeidean. En toivo jonkun antavan minulle mahdollisuuksia, vaan pyrin aktiivisesti tavoitteitani kohti. Uskon, että parempi huomina on tulossa. ✨

## Työvoimapolitiikan

# KEINOVALIKOIMAA LAAJENNETTAVA

## vammaisten henkilöiden työllistymiseksi

EU:n työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto (sosiaalipolitiikka ja työllisyys) kokoontui heinäkuussa Brysselissä. Kokouksessa käsiteltiin mm. vammaisten henkilöiden työmarkkinoille (uudelleen) integroitumisen tukemista.

**M**inisterit esittelivät kukin omassa maassaan käynnissä olevat aloitteet vammaisten henkilöiden työllisyysasteen nostamiseksi. Maat ovat voineet asettaa kansallisia tavoitteita, kiintiöitä ja kannustimia työnantajille vammaisten henkilöiden rekrytoimiseksi.

Työministeri **Arto Satonen** totesi TEM:n tiedotteessa (15.7.), että vammaisten henkilöiden työllisyyden edistäminen on tärkeä osa hallituksen 80 % työllisyystavoitetta. Hän painotti työelämän joustavuutta, jolla työllistymistä voidaan helpottaa ja kannusti etsimään vaihtoehtoja kokoaikatyölle.

Vates-säätiö esitti ministeri Satoselle kysymykset, joita kokouksessa käsiteltiin. Alla hänen vastauksensa tiivistetysti.

**Mitkä ovat nähdäksenne tärkeimmät toimet, joilla vammaisten henkilöiden tasavertaista työllistymistä voidaan tukea avoimilla työmarkkinoilla?**

EU-maissa on käytössä erinäisiä keinoja osatyökykyisten ja vammaisten

työllistämiseksi. Toimet voidaan jakaa karkeasti työntekijöihin suunnattuihin (mm. työnhaun tuki, kuntoutus), työnantajiin suunnattuihin (mm. taloudelliset kannustimet, kiintiömallit) ja yhteiskunnan rakenteisiin liittyviin toimenpiteisiin (mm. syrjintään liittyvä lainsäädäntö).

Tehokkaaksi työllistymisen keinoksi on todettu yksilöllähtöinen palvelu ja tuki. Myös työvoimaviranomaisilla on oltava osaamista osatyökykyisten tunnistamisessa ja palvelujen tarjonnassa.

Suomessa vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden työllistäminen on jo vuosikymmeniä perustunut työvoiman tarjontaan liittyviin toimiin sekä syrjinnän kieltävään lainsäädäntöön. Tällä hetkellä Suomessa ainoa työnantajan kannuste on palkkatuki, jonka käyttäjistä on kuitenkin vain murto-osa pitkäaikaissairaita tai vammaisia.

Nämä toimet eivät ole osoittautuneet mm. vaikuttavuustutkimusten perusteella riittävän tehokkaiksi. Siksi on tärkeää pohtia työvoimapolitiikan

keinovalikoimaa ja mahdollisesti laajentaa keinoja enemmän työvoiman kysyntään keskittyviin toimiin. Tämä on kirjattu myös pääministeri **Petteri Orpon** hallitusohjelmaan.

Olenkin asettanut työryhmän vaikeassa työmarkkina-asetuksessa olevien työllistymiseksi ja työelämäosallisuuden lisäämiseksi. Osatyökykyiset ja vammaiset ovat yhtenä kohderyhmänä. Odotan ensimmäisiä esityksiä heidän työllisyytensä parantamiseksi jo puoliväliriiheen mennessä, mutta työryhmän työ jatkuu koko hallituskauden.

**Onko vammaisten henkilöiden työllisyysasteelle asetettu tavoitetta?**

Suomessa on asetettu yleinen työllisyystavoite. EU:ssa on kyllä käyty keskustelua työllisyysasteen asettamisesta erikseen vammaisille henkilöille. Unkarin puheenjohtajakaudella se on ollut esillä Vammaispäätelmiä laadittaessa.


Haasteena työllisyystavoitteen asetannassa eurooppalaisella tasolla on sen vertailtavuus. Keskeinen ongelma on, että vammaisuudelle ja/tai osatyökykyisyydelle ei ole selkeää määritelmää. Kansallisesti voimme tarkastella esim. etuustietoja, mutta

kaikki osatyökykyiset eivät näiden etuuksien piirissä ole.

Tiedonkeruun kehittäminen on kuitenkin tärkeää. Tilastokeskus on kerännyt työvoimatutkimuksen yhteydessä vuonna 2022 tilastotietoa osatyökykyisten työllisyydestä. Edellisen kerran tietoa on kerätty vuonna 2011. Tietoja kerätään tästedes joka toinen vuosi, joten tilanne tilastojen osalta paranee jo lähitulevaisuudessa.

Myös valmistumassa olevaan YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansalliseen toimitaohjelmaan (2023–2027) on kirjattu seurannan kehittäminen.

**Miten komissio voisi tukea Suomea vammaisten henkilöiden oikeuksien strategian toimeenpanossa tulevaisuudessa, niin työllisyydessä kuin muillakin toiminta-alueilla?**

Vammaispäätelmät tulevat antamaan hyvän pohjan, jonka puitteissa myös komissio voi edistää ja käynnistää tarvittavia toimia jäsenmaiden tukemiseksi. Yhteisen tietopohjan parantaminen on yksi keino. Lisäksi komissio voi tarjota yhteisen alustan ja foorumin parhaiden käytäntöjen jakamiseksi ja edistämiseksi sekä tukea tiedonvaihtoa jäsenmaiden, mutta yhtä lailla sidosryhmien, kesken. 

# Toiveena osaamiskeskus

työnantajille ja palveluntuottajille

TEM asetti keväällä työryhmän haastavassa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyden parantamiseksi. Mukana on mm. työmarkkinajärjestöjen sekä vamma- ja potilasjärjestöjen edustajia. Vatesin toimitusjohtaja Jaana Pakarinen ja Invalidiliiton työelämäasiantuntija Anne Mäki ovat mukana ryhmässä. He keskustelevat sille asetetuista tavoitteista ja omista odotuksistaan.



**E**i mahda mitään, pakko on aloittaa sillä, että haastavaa on. Vates-säätiön ja Invalidiliiton asiantuntijat tuskin ovat ainoita, joilla on toiveikkuutta, mutta myös pientä pelkoa siitä, mitä tapahtuu. Työryhmä sinänsä on myönteinen asia, kunhan sen kanssa päästäisiin eteenpäin asioissa, joita järjestöt ovat tavoitelleet jopa vuosikymmeniä kohderyhmiensä tilanteen kohentamiseksi.

Keskitytään aluksi tavoitteeseen 1: Työnantajat saavat tietoa vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työntekijöiden palkkaamiseen. Työnantajien kannusteita kehitetään.

– Yritysnäkökulma on ollut työryhmässä mukana vielä aika ohuesti. Myös esimerkiksi edellisen hallitusohjelman työkykyohjelmassa työnantajien osallistaminen jäi hataraksi, Jaana Pakarinen aloittaa.

Työryhmän tavoitteena on saada toimintaohjelma valmiiksi alkuvuodesta. Sitä varten on järjestetty laaja kyselykiertä, johon tuli yli 300 vastausta sekä etäkuuleminen, jossa oli läsnä yli 200 tahoa.

## Mistä tukea tukien hakemiseen?

Paljon puhutaan siitä, että työnantajat tarvitsisivat tukea ja tietoa rekrytoimiseen tilanteessa, jossa pitäisi selvittää erilaisia tukimuotoja, jotka ovat heille vieraita. Pakarinen ja Mäki pitävät tärkeänä, että olisi osaamiskeskus, josta sekä työnantajat että palveluntuottajat saisivat apua. Tätä on myös yhdenvertaisuusvaltuutettu nostanut esiin.

– Esimerkiksi Itävallassa perustettiin erään ohjelman avulla resurssikeskus. Se on tarjonnut tukea näille molemmille kohderyhmille.

Vatesin toimitusjohtaja Pakarinen kertoo törmänneensä itse vastikään siihen, että palkkatuen hakeminen ei ollutkaan niin yksinkertaista kuin se aiemmin oli ollut, ja myös haettu työolosuhteiden järjestelytuki jäi myöntämättä. Perustelusta sille hän ei saanut selvää. Miten sitten pärjää työnantaja, jolla ei ehkä ole alun perinkään suurta intoa lähteä tukien hakemista selvittämään?



## Osa-aikatyö ja muu joustavuus vielä ilman ratkaisuja

Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus YYO on tehnyt esimerkiksi tietopakettien osatyökykyisten työllistymisestä, mutta mitenpä ns. keskivertoyrittäminen näihin törmäisi. Pakarinen ja Mäki tietävät, että yrittäjähdistysten aamukahvittelaisuuksissa tavoitettaisiin usein kymmeniä yrittäjiä, joten tällaisten tilaisuuksien järjestäminen koordinoitusti voisi olla yksi askel yritysten tavoittamiseksi paikallisesti.

Osa-aikatyön tekeminen nykyistä joustavammin toisi monelle tilaisuuden tienata etuuksien, kuten työkyvyttömyyseläkkeen ohella. Moni haluaisi ja kykenisi tekemään töitä, mutta kokoaikatyö ei sovi, vaikka tehtäisiin työn tai työolosuhteiden mukautuksia.

– Suomessa osa-aikatyötä tehdään vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa ja sen potentiaalia tulisi mieluummin kehittää kuin suitsia, Anne Mäki toteaa.

Suojaosan poistaminen vielä vaikeuttaa tilannetta. Suojaosa on tarkoittanut sitä, että työtön voi ansaita 300 euroa ilman, että se leikkaa hänen työttömyysturvaansa.

Pakarinen näkee hallitusohjelmassakin pyrkimyksen siihen, että työllistymisellä haetaan nimenomaan kokoaikaista työntekoa. Hän toivoo olevansa väärässä.

## Sakkomaksuista työnantajien kannusteita?

Tavoite 3 työryhmällä on, että vaikeassa työmarkkina-asemassa olevat saavat tarvitsemansa työllistymistä tukevat ja osaamisen kehittämisen palvelut. Voisiko yksi tätä edistävä asia olla, että työllisyyspalveluissa olisi korvamerkittynä rahaa vammaisten henkilöiden työllistämiseen? Samalla se voisi edistää ajan mittaan myös tavoitetta 2, syrjinnän vähenemistä työelämässä.

Vammaisten henkilöiden työllistämisen kiintiöt ovat taas nousseet puheisiin, ja työryhmän onkin tarkoitus tehdä analyysi mallien toimivuudesta Suomessa.

Millaisia kannusteita työnantajille sitten voisi olla: saisivatko he bonuksen tai verohelpotuksia, jos työllistävät heikossa työmarkkina-asemassa olevia työnhakijoita - muun muassa näitä on hyvä pohtia.

Esitetään tähän vielä yksi herätelvä ajatus:

– Voisiko ajatella niinkin radikaalisti, että kuntien Kelalle maksamat ”sakkomaksut” työttömistä työnhakijoista, tai ainakin osa niistä, ohjattaisiin yritykselle, joka työllittää työttömän henkilön, Jaana Pakarinen heittää käytännön ehdotuksen, jonka eteenpäin vieminen tuskin olisi kovin ripeää, jos sitä vammaisjärjestöjen yhteistoimin lähdettäisiin ajamaan. ✘

<https://tem.fi/hanke?tunnus=-TEM017:00/2024>

Vatesin valtuuskunta:

# tarvitaan selvityksiä

## sosiaaliturvaleikkausten vaikutuksista yksilöihin

Vates-säätiön valtuuskunta on huolissaan järjestöjen mahdollisuuksista olla vaikeissa elämäntilanteissa olevien ihmisten tukena. Esimerkiksi työttömyysturvan heikennysten vaikutuksista ei ole tehty selvityksiä. Myös palkkatuen jatkuvuus järjestöillä aiheuttaa huolta, sillä sen avulla moni työtön henkilö on saanut ensimmäisen työpaikkansa.

Vates-säätiön valtuuskunta koontui syyskokoukseen loka-kuun viimeisellä viikolla käsittelemään tulevan vuoden toimintaa ja taloutta. Valtuuskuntaa puhutti erityisesti, miten järjestöt saavat todennettua toimintansa vaikuttavuutta ja osoitettua vaikuttavan työn merkittävyyttä päätöksentekijöille. Valtuuskunta totesi, että **poliittisten päätösten tekijöiden tulisi vahvemmin luottaa järjestötoimijoiden vahvuuksiin näiden toiminnasta, sen toteuttamisen tavoista ja toiminnan vaikuttavuudesta kunkin järjestön kohderyhmään.**

Hallitusohjelma sisältää lukuisia työttömyysturvan heikennysesityksiä, joiden toimeenpanoa on käynnistetty lakimuutoksin. Suurin osa leikkauksista kohdistuu ansiosidonnaiseen työttömyyspäivärahaan, mutta myös Kelan maksamaan peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen. Valtuuskunta

toivoi, että **sosiaaliturvaan kohdistuvista leikkauksista ja niiden vaikutuksista yksilöihin saataisiin selvityksiä.**

Valtuuskunnan kokouksessa peräänkuulutettiin **järjestöille mahdollistetun palkkatuen säilyttämistä.** Uudistuksen valmistelutilanne vaikuttaa epäselvältä eikä palkkatuen merkitystä sekä järjestöille että järjestöihin palkattaville henkilöille ole riittävästi selvitetty. Toimijoita **ei ole myöskään informoitu riittävästi.**

– Kun tehdään näin suuria muutoksia ihmisten palveluihin tai järjestöjen toimintaedellytyksiin, toivoisin valmisteluissa mahdollisimman laajaa osaamista ja kuulemista. Oman alueen ”putsaaminen” kuulematta toisia johtaa usein huonoihin, hätiköityihin ratkaisuihin ja kustannusten nousuun, toteaa valtuuskunnan puheenjohtaja **Timo Pesu** Parik-säätiöstä. 🌱

Vates-säätiön valtuuskunta Vates vaikuttaa -sivulla <https://vates.fi/vates-vaikuttaa/>

# Työttömän terveystarkastukset

on integroitu vaihtelevasti osaksi palvelukokonaisuutta

THL:n Tutkimuksesta tiiviisti -julkaisun 36/2024 mukaan (**Tepora-Niemi, Sinervo, Vuokko, Lappalainen, 2024**) työttömän terveystarkastuksen palveluintegraation tavoitteena on sovittaa yhteen palvelutarpeet ja TE- ja kuntien työllisyyspalvelut sekä Kelan kuntoutuspalvelut. Tavoitteena on oikea-aikainen ja sujuva palvelukokonaisuus, lähtökohtana asiakkaiden tarpeet. (Tepora-Niemi, Sinervo, Vuokko, Lappalainen, 2024). Pirstaleisista ja yksittäisistä palveluista ei ole apua asiakkaan kokonaistilanteeseen.

Haastattelut toteutettiin THL:n ja TTL:n yhteistyönä kolmella hyvinvointialueella elokuun 2023 ja tammikuun 2024 välillä. Haastateltavia oli 37, ja he olivat mm. työttömän terveystarkastuksia toteuttavia terveydenhoitajia ja heidän esihenkilöitään, sosiaalityöntekijöitä sekä työllisyyspalveluiden työntekijöitä ja työkykykoordinaattoreita TE-palveluista ja kuntakokeilusta. Heiltä kysyttiin terveystarkastuksen tarkoituksesta ja toteutuksesta, monialaisesta yhteistyöstä sekä kehittämistarpeista.

Päälöydöksenä todetaan, että hyvinvointialueet olivat eri vaiheissa

työttömän terveystarkastusten integroimisessa muihin sote- ja työllisyyspalveluihin sekä Kelan palveluihin. Integraatiota edistivät esimerkiksi yhdessä sovitut rakenteet ja hyvä keskusteluyhteys. Sitä hidastivat puolestaan epäselvät toimintatavat ja ammattiryhmien väliset näkemyserot.

Yhteistyö ja sitoutuminen yhteiseen tavoitteeseen ovat aiemman tutkimuksen mukaan edellytys palveluiden integraation onnistumiselle. Tämän selvityksen mukaan yhteistyöstä sopimista vaikeutti mm. se, että vastuiden määrittely on ollut hyvinvointialueilla hidasta ja toimijoita on tullut lisää.

Terveystarkastusten yhdenmukaisuus selkeytti palvelua sosiaalihuollon ammattilaisille.

Työttömällä on oikeus terveystarkastukseen. Niiden toteuttaminen voi silti hyvinvointialueiden taloudellisissa haasteissa jäädä taka-alalle, kun halutaan turvata muut sote-palvelut. Terveystarkastuksen kautta työtön henkilö ohjautuu kuitenkin muihin tarpeenmukaisiin palveluihin, mikä ehkäisee terveydenhuollon kuormitusta hoitamattomien terveysongelmien takia. 🌱

**Tepora-Niemi, Sinervo, Vuokko, Lappalainen:**

**Työttömän terveystarkastuksen palveluintegraatiota edistävät ja estävät tekijät – tutkittavana kolmen hyvinvointialueen toimintamallit 2023–2024**

Puhe rahasta

# vähentää stressiä

TAKUUSÄÄTIÖ



Taloudellinen stressi on esteenä työllistymiselle. Suomalaisista 49 prosenttia (Taloudellinen mielenrauha -raportti) kokee taloudellista stressiä. Etuuksien leikkaukset ja inflaatio ovat kurjistaneet monen taloutta, eikä ihmisillä ole tietoa, miten selvitä.

**T**yöhönvalmennuksessa raha-asiat tulevat usein puheeksi. Niistä puhuminen lisää tietoa selviytymiskeinoista, tukee oman tilanteen tuntemista ja antaa toivoa selviytyä vaikeistakin tilanteista.

Työhönvalmennuksessa tehdään paljon töitä raha-asioiden eteen: autetaan etuuskien hakemisessa ja yhteensovittamisessa palkkatulojen kanssa, annetaan veroneuvontaa ja kuullaan taloushuolia. Talousneuvonta nähdäänkin tärkeänä tehtävänä, kun pohditaan, mitä esteitä asiakkaalla saattaa olla työllistymiseen liittyen. Epätietoisuus omasta tilanteesta ja mahdollisuuksista ja pelko siitä, että niukka mutta vakaa etuustilanne soteutuu. Nämä ovatkin asioita, joihin on syytä varautua.

Raha-asioista keskustellessa saadaan usein kiinni asioita, joista moni asiakas ei ole puhunut kenellekään. Näköalattomuus ja tiedon puute lisäävät stressiä ja pelkoja. Kun työhönvalmennuksessa puhutaan rahasta, voidaan lähteä yhdessä ratkomaan epäselviä asioita. Työhönvalmentajan ei tarvitse olla asiantuntija raha-asioissa, mutta on hyvä tietää, mistä neuvoa voi kysyä. Joskus asiakas hyötyy siitä,

että yhdessä etsitään vastauksia vaikeisiin kysymyksiin.

Kela, Talous- ja velkaneuvonta, Takuusäätiö, Talousneuvolat ja jopa ulosottomies antavat mielellään neuvoja, kun heihin on yhteydessä. Kannattaa ottaa toinen henkilö mukaan, koska ensimmäisellä kerralla voi olla vaikea ottaa vastaan useita ohjeita.

Talouden maailma muuttuu jatkuvasti. Jokainen tarvitsee talousosaamisen vahvistamista. Tarvitaan ymmärrystä oman tilanteen suhteuttamisessa tarjolla oleviin mahdollisuuksiin, kuten milloin kannattaa ottaa lainaa, milloin säästää tai sijoittaa. Tarvitaan tietoa muutoksista, luotettavista palveluista ja pienellä kirjoitetuista sopimusehdoista sekä kohtuullisista koroista. Tarvitaan tsemppaamista, jotta ihminen jaksaa ottaa selvää vaikeista ohjeista ja monimutkaisista lomakkeista. Ja tarvitaan intoa kerätä materiaaleja hakemusten liitteiksi. Jo kuukausittainen taloudenseurantakin kaipaa rohkaisua ja palkitsemista, jotta se tulee hoidetuksi.

Taloudensaaminen linkittyy vahvasti arjen taitoihin ylipäättänsä, joten kun henkilöllä on omasta elämästään tasapainoisempi ja parempi ote, on helpompi motivoitua työllistymiseen. ✖

**Maria Rumpunen**  
Asiantuntija, Takuusäätiö

Alanvalinnan ja työnhaun suunnitteluun tukea

# Ohjaamoista

Ohjaamojen palvelut halutaan pitää helposti saavutettavina. Kuopion Ohjaamon TE-asiantuntija Sanna Vesterinen tuntee työhön pääsemisen haasteet, kun oma osaaminen voi nuorella olla piilossa, sopivasta alasta ei ole tietoa ja työpaikoista on kova kilpailu.

**T**E-asiantuntija Sanna Vesterinen puhui tämän vuoden Disability Employment Forum -tilaisuudessa lokakuussa nuorten työllistymiseen liittyvistä haasteista ja keinoista. Suomessa toimii 73 Ohjaamoja, jotka tukevat ja sujuvoittavat nuorten siirtymistä työhön, koulutukseen tai johonkin muuhun toimintaan. Tarkoituksena on tukea nuorten osallisuutta, toimintakykyä ja elämänhallintaa sekä koota palveluntuottajia yhteen monialaiseksi kokonaisuudeksi.

Vesterinen kertoo, että ammattiin kouluttamattomien nuorten työllistymisen tilanne on heikentynyt. Tällä hetkellä samoista töistä kilpailevat myös koulutettu työvoima, kun suhdanteet ja toimintaympäristö ovat muuttuneet radikaalisti.

– Työllisyydenhoidon palvelumalli voi olla sirpaleinen ja se vaatii nuorelta itseohjautuvuutta. Yksin ei kuitenkaan tarvitse olla, vaan tukea palveluissa on tarjolla. Ohjaamossa lähtökohtana on aloittaa siitä, mitä toiveita nuorella itsellä on palveluille, Vesterinen sanoo.

Nopeimpana reittinä asiakkaan kanssa on, että nuorta autetaan palkkatyön löytämisessä. Ellei se onnistu, harkitaan esimerkiksi oppisopimusta, työkokeilua tai palkkatukea. Jos näistä ei löydy nuorelle sopivaa polkua, lähdetään miettimään terveyspalveluita ja kuntoutuspolkua.

Nuorille suosittuja palveluita ovat olleet Kuopion Ohjaamossa esimerkiksi digiparkki, jonne ei tarvitse ilmoit-



tautua. Digiparkin ideana on, että siellä työskentelee työnhakuasiakirjoja, joiden tulee olla kunnossa palkkatyön hakua varten.

– Erilaiset vertaisryhmät antavat tukea. Esimerkiksi Jännäryhmä on nuorille, jotka jännittävät sosiaalisia tilanteita. Heille on myös itseopiskelumateriaaleja, joiden avulla työnhakuasiakirjoja voi työstää kuntoon. Nuorille onkin käytössä paljon maksuttomia työkaluja, kunhan he vain löytävät ne. Ne auttavat opiskeluasioissa, mutta myös elämässä ja työelämässä.

Nuorille on rakennettu työllistymisen tukikeinoja myös mm. STEP-hankkeessa, jossa etsittiin työkokeilupaiikkoja yrityksiin. Yksi tärkeä osa hanketta oli avata nuorten osaamista, jota he eivät aina itsekkään heti tunnista.

Disability Employment Forum järjestettiin 9.10.2024. Vatesin vakiintuneen tapahtumakonseptin tänäkertaisena kumppanina oli Eezy Työllisyyspalvelut. ✖

# Vates-säätiön tapahtumia vuonna 2025

## Vatesin aamukahvikeskustelujen sarja jatkuu!

Vates-säätiön toimitusjohtaja Jaana Pakarinen keskustelee ajankohtaisista työelämästä ja ennen kaikkea ihmistä koskettavista aiheista eri asiantuntijoiden kanssa. Kevään webinaareissa ovat keskustelemassa:

- 14.2. Miika Sahamies, Akava
- 14.3. Minnastina Miettinen, Osuuskauppa Hämeenmaa
- 11.4. Ville Luukkanen, Raahen työllisyysalue
- 16.5. Kati Korhonen-Yrjänheikki, Työeläkeyhtiö Elo

Tavataan aamukahveilla neljänä perjantaina klo 9.30–10.15!



## Mitä tapahtuu vammaisten nuorten palvelupoluille?



Tervetuloa Vamlasin ja Vatesin yhteistyössä järjestämään webinaariin, jossa kuulet ajankohtaista asiaa vammaisten nuorten työllistymiseen vaikuttavista muutoksista!

- to 20.3. klo 9–11

Seuraa jatkuvasti päivittyvää tapahtumasivuumme osoitteessa [vates.fi](https://vates.fi)!

## Tavoitteena työllistyminen -webinaarisarja

Yhteistyössä Kiipulan kanssa, jo viidettä kertaa!

- ke 12.3.
- ke 9.4.
- ke 14.5.

Aina klo 9.00–10.30.



## Job Shadow Day jälleen ensi keväänä!

Ensi kevään JSD eli työnseurannan päivä järjestetään torstaina 7. toukokuuta!

Seuraa päivityksiä sivulta [jobshadowday.fi](https://jobshadowday.fi) tai [facebook.com/jobshadowday](https://facebook.com/jobshadowday)

### Huom!

Vates tarjoaa työyhteisöille myös räätälöityä koulutusta! Kysy tarkemmin: Kaija Ray, erityisasiantuntija, työllisyyspalvelujärjestelmä ja osaaminen p. 044 0724 944, [kaija.ray@vates.fi](mailto:kaija.ray@vates.fi)

# Uusia julkaisuja

## Päivitetty esite työnantajille

Vuonna 2021 julkaistu Työnantaja – näin työllistät osatyökykyisen -esitteestä on otettu toinen painos. Sisältöä on päivitetty mm. työllisyyspalveluiden muutoksen vuoksi.

Esitteeseen on koottu tietoa mm. monimuotoisesta rekrytoinnista, taloudellisesta ja henkilökohtaisesta tuesta ja työhönvalmennuksesta. Lisäksi kerrotaan, mistä työnantaja saa tukea rekrytointiin ja annetaan monimuotoisen työympäristön check-lista.

Esitettä voi tilata painettuna osoitteesta <https://vates.fi/vates/julkaisut/#esitetilaus>

Voit tutustua tähän ja Vatesin muihin esitteisiin [vates.fi](https://vates.fi)-sivuilla kohdassa Julkaisut.



## Podcast-jaksot kuunteluun!

Vates välittää -sarjassa on julkaistu uusia jaksoja. Jaksojen kesto on 20 - 30 minuuttia.

Uudet jaksot:

- Mitä, ei kai astma voi vaikuttaa työkykyyn?
  - Haastateltavana **Risto Heikkinen** ja **Katariina Ijäs**, Allergia-, Iho- ja Astmaliitto
- Hyviä käytäntöjä etuusneuvonnassa osana työhönvalmentajan työtä
  - **Saara Efana** ja **Kanerva Medel**, Helsingin tuetun työllistymisen palvelu
- Tuettu työllistyminen uusissa työllisyyspalveluissa - **Heli Itähalme**, Satakunnan TE-palvelut ja **Manna Torvinen**, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus.

Jaksoja voi kuunnella joko soundcloud.com-sivustolla tai sovelluksessa tai Spotify'ssa. Löydät jaksot esimerkiksi hakusanalla Vates välittää.

<https://soundcloud.com/user-355526021>

## Poimintoja Työmaailman parannusviikolta ja DEFistä

Kolmipäiväisen Työmaailman parannusviikko -tapahtuman puheenvuoroja on julkaistu Vatesin Youtube-kanavalla, kuten myös lokakuussa pidetyn Disability Employment Forumin.

Työmaailman parannusviikon teemana oli tänä vuonna **Laadukas perehdytys, työyhteisön inklusio ja tulevaisuuden työelämä**. DEF:n näkökulmana oli puolestaan **Nuorten askeleet työelämään**.

Katsottavissa on mm. seuraavat puheenvuorot:

- Case Gofore – monimuotoisuus työpaikan voimavarana
- Töihin seurakuntaan! -hanke, koulutuspolku seurakuntien työtehtäviin
- Oma polku kohti työllistymistä, nuoren **Jana Kulmalan** tarina.

Vates-säätiö tekstittää kaikki julkaistut tallenteet ja videot saavutettavuuden takia.

**Linkki Vatesin tilaisuuksien tallenteet -soittolistaan Youtubessa**

## Esittelyssä uudet vateslaiset



**Marika Kuitunen** aloitti syyskuussa viestinnässä oppisopimuskoulutuksella. Hän opiskelee graafista suunnittelua ja tekee Vatesissa alan töitä, mm. kuvituskuvia artikkeleihin, hankkeisiin ja muihin tarpeisiin.

Yhteiskuntatutkimusta opiskeleva korkeakouluharjoittelija **Johanna Oikarinen** osallistuu esimerkiksi tapahtumamarkkinointiin ja käytännön järjestelyihin. Lisäksi työnkuvassa



on kehittämistoiminnan prosessien kehittämistä ja erilaisia viestinnän tehtäviä.



**Miikka Eerola** tuli säätiöön lokakuussa tutkimustyön assistentiksi. Hän on tietoliikenteen asiantuntija ja tekee Vatesissa mm. tilastokoonteja sekä erilaisia kirjallisia töitä tarpeiden mukaan.

## Konkarit töihin! hanke pureutuu yli 55-v miesten työllistymiseen

Syyskuussa alkaneessa hankkeessa tuotetaan käytännönläheistä tietoa yli 55-vuotiaiden suomenkielisten miesten työllistymisen edistäjistä.

Työllistymistä estävistä tekijöistä keskustellaan julkisesti. Näitä ovat mm. heikentynyt terveys ja työkyky, digiosaamisen puute ja vaillinainen koulutustausta, kielteiset asenteet ja uraosaa-

misen puute. Konkarit töihin! on laadullinen, pääkaupunkiseudulle kohdistuva selvitys.

Pohjoismaisiin pääkaupunkiseutuihin verrattuna Suomen pk-seudulla yli 55-vuotiaiden työllistymisaste on matala.

Hankkeen rahoittaa AMI-säätiö ja Vates-säätiön kumppanina toteuttamisessa on Miina Sillanpään säätiö. Hankeaika on 9/2024 - 6/2025.

## Muuta ajankohtaista

### Materiaalia työssä oppimisen tueksi

Uuden Työssä oppiminen sujuvaksi -materiaalipankin tarkoituksena on auttaa työpaikkoja huomaamaan erilaiset oppijat työssä. Sivusto tulee tarpeeseen, sillä aikuisten oppimisvaikeuksia ja niiden vaikutuksia työntekoon ei tiedosteta vielä kovin hyvin.

Materiaalipankin rakentaminen sai alkunsa Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen (Jotpa) kyselystä **Mitä työikäiset ajattelevat jatkuvasta oppimisesta**. Tuloksissa todet-

tiin, että joka viidennellä on erilaisia oppimisen haasteita.

Materiaalipankin sisällöstä vastaavat mm. Erilaisten oppijoiden liiton ja Kuntoutussäätiön asiantuntijat.



**Linkki Työssä oppiminen sujuvaksi -materiaaliin Jotpa:n sivuilla**

#### Pysy kartalla TE-palvelut 2024 -uudistuksesta

Kuntaliiton sivuilla on oma alisivunsa pian toteutuvasta TE-uudistuksesta. Siellä esitellään mm. työllisyyden ratkaisumalli, vastauksia usein kysytyihin kysymyksiin, uutisia sekä linkki uudistuksesta pidettyjen webinaarien tallenteisiin.

**TE-palvelut 2024 -uudistus | Kuntaliitto**



## VATES-SÄÄTIÖ

Vates-säätiö sr on asiantuntijaorganisaatio, joka edistää vammaisten, pitkäaikaissairaiden tai osatyökykyisten henkilöiden yhdenvertaista työllistymistä, siirtymää avoimille työmarkkinoille, työhön kuntoutumista sekä sosiaalisen työllistämisen toimialan yksiköiden toimintamahdollisuuksia. Toiminta on valtakunnallista.

Vates-säätiöllä on tällä hetkellä 42 taustayhteisöä. Taustayhteisöt ovat valtakunnallisia vammaisjärjestöjä ja niiden alueellisia yhdistyksiä sekä työllistämispalveluita tuottavia toimijoita.

Autismiliitto ry	Laptuote-Säätiö sr
Avain-säätiö sr	Lihastautiliitto ry
Buusti ry	Meriva sr
Caritas-Säätiö sr	Mielenterveyden keskusliitto ry
Epilepsialiitto ry	MIELI Suomen Mielenterveys ry
Etelä-Suomen aluehallintovirasto	Neuroliitto ry
Filha ry	Nuorten Ystävät ry
FDUV	Näkövammaisten liitto ry
Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö sr / Rinnekoti	Parik-säätiö sr
Hengityслиitto ry	Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry
Invalidiliitto ry	Puustellin tuki ry
Kanta-Hämeen Hengitys ry	Päijät-Hämeen Hengitysyhdistys ry
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry	Silta-Valmennusyhdistys ry
Kehitysvammaliitto ry	Sininauhaliitto ry
Kuopion Seudun Hengitysyhdistys ry (Kevama Oy)	Sosiaalipalvelusäätiö OTE sr
Kiipulasäätiö sr	Sotek-säätiö sr
Kuntoutussäätiö sr	Suomen CP-Liitto ry
Kuuloliitto ry	Suomen Klubitalot ry
Kuurojen Liitto ry	TITRY ry
Kuurojen Palvelusäätiö sr	TOIMI-työvalmennussäätiö sr
	Turun Seudun Hengitysyhdistys ry
	Yritystaito Oy

#### YHTEYSTIEDOT

Vates-säätiö sr  
Oltermannintie 8,  
00620 Helsinki

vates-saatio@vates.fi

vates.fi  
www.valityomarkkinat.fi  
www.jobshadowday.fi  
https://vates.fi/ammattilaisen-apuna/tyohonvalmennus/

#### Henkilöstö

Sähköpostit muotoa  
etunimi.sukunimi@vates.fi

Jaana Pakarinen  
Toimitusjohtaja  
0400 764 793

Mari Bergman  
Erityisasiantuntija,  
tuettu työllistyminen  
044 787 7022

Miikka Eerola  
Tutkimustyön assistentti

Henrikki Hirvonen  
Kehittämistoiminnan assistentti  
044 901 4876

Tiina Jäppinen  
Viestintäsuunnittelija  
044 546 4987

Anne Kallio  
Erityisasiantuntija, työllistymisen  
ekosysteemit ja aluetoiminta  
044 493 1300

Marika Kuitunen  
Järjestöavustaja  
044 901 0892

Linda Lempiö  
Hallintovastaava  
044 773 5708

Iida Mikkola  
Asiantuntija, tapahtumat  
044 773 5708

Johanna Oikarinen  
Korkeakouluharjoittelija  
044 9010 891

Kajja Ray  
Erityisasiantuntija, työllisyyden  
palvelujärjestelmä ja osaaminen  
0440 724 944

Ella Rytönen  
Toimistoapulainen  
044 369 8649

Kati Savela-Vilmari  
Viestintävastaava  
044 587 9568

Pasi Ylipaavalniemi  
Taluspäällikkö  
044 521 2133



# Vatesin alue- ja kuntavaaliteesit

Vates nostaa ensi kevään alue- ja kuntavaaleissa keskusteluun kaksi asiakokonaisuutta, jotka näkemyksemme mukaan edistävät vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden työllistymistä.

## **Työllisyysalueiden ja hyvinvointialueiden on tehtävä yhteistyötä osatyökykyisten henkilöiden työllistymiseksi**

### **Toimenpiteet**

Työllisyysalueilla ja hyvinvointialueilla on oltava vastinparit työllistymisen tukemisessa, jotta asiakkaiden polutus palveluissa ja kohti työllistymistä onnistuu.

Hyvinvointialueiden vakiintunut järjestöyhteistyö turvaa matalan kynnyksen palveluita työttömille työnhakijoille, jotka ovat järjestöjen toiminnassa mukana. Järjestöt voivat ottaa ihmisiä mm. työkokeiluun tai valmennukseen.

Palkkatukityöllistämisen mahdollisuudet saattavat heiketä, jolloin muiden keinojen käyttöä pitää vahvistaa tai vähintään pitää ennallaan. Myös kuntien on nähtävä järjestöjen työn tukeminen tärkeäksi esim. tarjoamalla tiloja käyttöön. Työllistymistä tukeva toiminta on monelle edellytys, jotta työllistyminen olisi mahdollista.

Katso myös: *Järjestöjen muuttuva rooli työllisyysneuvonnassa -työpaperi, Vates-säätiö 2024*

## **Työllisyyttä edistävien palveluiden on oltava yhdenvertaisia ja saavutettavia**

### **Toimenpiteet**

Digipalveluiden ohella on oltava mahdollisuus henkilökohtaiseen asiointiin. Uusilla työllisyysalueilla tämä vaikuttaa toteutuvan hyvin, mutta palveluiden laatuun on myös kiinnitettävä huomiota. Monien muutosten ja sosiaaliturvaan tulevien heikennysten keskellä asiakkaat voivat tarvita tavallista enemmän keskustelua ja käytännön neuvoja toimeentulon turvaamiseksi.

Työllisyyspalveluihin pääsy ei saa aiheuttaa vammaiselle tai pitkäaikaissairaalle henkilölle ylimääräisiä kustannuksia, jotka aiheutuvat esimerkiksi apuvälineiden tai erityiskuljetusten hankinnasta.

Katso myös: *Yhdenvertaisuusvaltuutettu: Tulevien työllisyysalueiden on turvattava työvoimapalveluiden yhdenvertaisuus*

<https://www.vates.fi/vates/vaikuttaminen/alue-ja-kuntavaalit-2025.html>